

Vilhelm Meyer (1878-1935) var en af de »store danske« i Kina både forretningsmæssigt og i almen samfundsmæssig placering. Ved siden af en departementschefs funktion (fra 1904 Danmarks repræsentant i Shanghai) har hans barnebarn nu skrevet en biografi af ham, der vil indtage en fornem plads i den biografiske litteratur.

Bogens indhold samler sig om tre emner. Det første er dels et stykke om danske i Kina før Vilhelm Meyer, dvs. før 1902, dels fortløbende indskudte stykker om den politiske og sociale udvikling frem til 1935. Dette baggrundstof – vellykket og med klar sans for det relevante – optager i alt omkring 60 af bogens sider, men giver det perspektiv, som vil være nødvendigt for de fleste. Bogens to andre emner er Vilhelm Meyers forretningsmæssige indsats og familielivet i Kina med hovedvægten på Shanghai. Af disse to emner optager det forretningsmæssige den mindre del.

Vilhelm Meyer kom til Shanghai som ansat i ØK; i 1905 brød han ud og startede sin egen virksomhed, i et par år sammen med et par andre danske. Hans virksomhed gik hurtigt ind i et amerikansk selskab med Meyer som leder til ganske kort tid før sin død. Virksomheden var meget alsidig, men samlede sig mere og mere om entreprenørprojekter

og elektrificering. Den meget store forretning, efterhånden med omkring 1.200 direkte ansatte, gjorde Vilhelm Meyer til en meget velstående mand, og der foreligger mange vidnesbyrd om hans professionelle dygtighed og hans forretningsmæssige talent og tæft. Derimod er der ikke i bogen mange konkrete vidnesbyrd om selve det forretningsmæssige, her har kildematerialet eller rettere manglen på dette vel heller ikke åbnet mange muligheder.

Når det gælder det personlige og livet for en dansk familie i den europæiske overklasse i byen, da flyder til gengæld kildematerialet rigt. Det er dels materiale i familiens papirer, dels breve fra familiens tjenestefolk. Uden at familielivet og den smukke karakteristik af bogens anden hovedperson, Vilhelm Meyers hustru Kirsten, f. Bramsen, forsvinder, er der her tegnet et billede af livet på solsiden af de mænd og kvinder, der bar »den hvide mands byrde«. Det er gjort med en træfsikkerhed og stilistisk formåen, der bringer bogen på højde med de bedste internationale bidrag til karakteristik af denne korte periode, der har leveret stoffet til megen fiktionslitteratur. Teksten er rigt illustreret fra »familiealbummet«.

Vagn Dybdahl

REGIONAL OG LOKAL HISTORIE

Hans Helge Madsen: *København før og nu – og aldrig*. Bind. 13: Østerbro. (Fogtdal, 1993). 304 s.

I årene 1987-91 kom værkets første 11 bind; det sidste indeholdt et stort og fint gennemført registersystem. Som planlagt dækkede det meget omfattende

værk hovedstaden inden for voldene og søerne, mens man afstod fra at medtage den øvrige del af Københavns-området. Senere fulgte imidlertid som bind 12 Frederiksberg og nu altså et bind, der dækker Østerbro; om Vesterbro og Nørrebro følger senere, forlyder ikke.

Det rent topografisk styrede værk

med dets væld af illustrationer havde for de første 11 binds vedkommende Bo Bramsen som både hovedredaktør, billedredaktør og forfatter af billedteksterne, en kæmpeindsats, mens den løbende tekst havde forskellige forfattere, der med et par enkelte undtagelser kom godt fra det. Mod billedteksterne blev der for de første binds vedkommende rettet en kritik med påpegning af for mange fejl (næsten uundgåeligt, når der henses til den store mængde af detaljer); men fra bind 4 fik Bo Bramsen støtte af et større panel, der fangede unøjagtighederne; et rettelshæfte blev udsendt i 1991. Et særligt afsnit i bind 11 havde været bedre, så det var integreret i selve værket, blev bemærket og blev stående.

Bindet om Østerbro skyldes både i tekst og billeder alene Hans Helge Madsen. Han har i sit tidligere forfatterskab, bl.a. om Brumleby (1979) og om Meldahl (1983), dokumenteret en bred kulturhistorisk og arkitekturhistorisk viden. Denne kendetegner også bogen om Østerbro, der i øvrigt i sit anlæg svarer til værkets foregående bind. Kvarterer og gader følges håndfast, næsten fra matrikel til matrikel med en blanding af oplysninger om arkitektur og biografier samt gadeføringer. Som i de tidligere bind mangler som hovedregel en blot nøjere karakteristisk af beboerne i et socialhistorisk aspekt, ligesom den erhvervsmæssige beskrivelse mangler, skønt den kan være meget karakteriserende, f.eks. detailhandelen på Østerbrogade og i Nordre Frihavsgade. Be-

boelseslejlighederne gøres der heller ikke meget ud af, selv om det indirekte strejffes, når det lige bemærkes, at Strandboulevarens huse havde 6 og 8 værelses lejligheder. Det er derimod heldigt for et hus, hvis en kendt person har boet der, det gælder naturligvis i høj grad f.eks. Rosenvænget. At Georg Brandes har boet på Strandboulevarden, nævnes sammen med et billede af huset, derimod siges ikke noget om, hvordan selve lejligheden var, men til gengæld at hans kone blev boende i Havnegade 55.

Tidsmæssigt synes bogen også i høj grad at samle interessen om tiden op til 1900. Det er påfaldende, at ingen af husene i Ryvangen og Svanemøllekvarteret omtales nærmere. Det var dog i nogle tilfælde markante bygningsværker med flere af datidens førende arkitekter som deres skabere. Det er huse efter århundredskiftet og nyder altså ikke forfatterens samme bevågenhed.

Selv om Hans Helge Madsen som mange af de foregående forfattere i sin stil ind imellem kan virke lidt vel taleprogsagtig, og selv om hans betragtninger over fortiden kan virke noget uhistoriske og snusfornuftige, vil bindet uden tvivl være en sikker succes. Der er et bredt publikum med interesse for sådanne bygningsfaste skildringer af den nyere historie. Det kan virke lidt ubekvemt, at der ikke er en samlet litteraturfortegnelse, men at den gemmer sig indflettet i teksten.

Vagn Dybdahl

ØKONOMISK OG SOCIAL HISTORIE

Nete Balslev Wingender: *Gammel og fattig. Skøn og ret i den tidlige aldersforsorg 1891-1922*. (Jurist- og Økonomforbundet, 1994). 187 s., 300 kr.

Bogen er et resultat af forfatterens étårige forskningsstipendium under projektet »Stat, forvaltning og samfund«. Fra dette projekt, der er støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd, kommer i